

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผลิตผลทางเกษตรซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ เป็นช่องทางให้โอนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งอันจะขาดเสียมิได้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากรายงานสถานการณ์ข้าวโพดในครั้งแรกปีการค ๒๕๑๘/๒๐ ของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ผลผลิตข้าวโพดของโลกในปี ๒๕๑๘/๒๐ มีปริมาณทั้งสิ้น ๓๓๑.๘๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีการผลิต ๒๕๑๘/๑๙ ประมาณ ๗.๑๐ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๑๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อผลิตได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ คือเพิ่มจาก ๑๘๖.๘๘ ล้านตันในปี ๒๕๑๘/๑๙ มาเป็น ๑๙๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๑๘/๒๐ หากการที่ผลผลิตข้าวโพดของโลกเพิ่มขึ้นนี้ จะมีผลทำให้ราคาข้าวโพดในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่เกี่ยวกันภาวะการผลิตของประเทศไทยกลับมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ ผลผลิตข้าวโพดของประเทศไทยในปี ๒๕๑๘/๒๐ ผลิตได้เพียง ๑.๕ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๑๘/๑๙ ซึ่งเคยผลิตได้ ๓ ล้านตันถึงร้อยละ ๔๗ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ราคาข้าวโพดในประเทศสูงขึ้นในขณะที่ราคาในตลาดโลกตกต่ำลง ซึ่งจะเป็น

สุนทร ปิตะนิลานนท์ และ สมจินต์ สันถาวรภัช, รวมรายงานการศึกษาเรื่องข้าวโพด (พระนคร : โรงพิมพ์ข้าวพาณิชย์, ๒๕๒๐) หน้า ๒.

เหตุให้มูลค่าการส่งออกโดยรวมในปี ๒๕๒๐ ลดลงกว่าที่ควรจะเป็น และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดดุลการค้า

ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน จึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี ๒๕๒๐ ซึ่งรัฐบาลควรให้ความสนใจ การเร่งรัดพัฒนาการส่งออกนอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องดุลการค้าแล้วยังจะเป็นประโยชน์โดยตรงแก่ชาวไร่อีกด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ส่วนใหญ่จากการส่งสินค้าเกษตรกรรมออกขายต่างประเทศ และเป็นแหล่งที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศนอกเหนือจากสินค้าบริการและการกู้ยืมเงินหรือได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากต่างประเทศ ในบรรดาสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยส่งออกอยู่ในขณะนี้ ข้าวโพคณั้เป็นสินค้าเกษตรกรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากข้าวโพคณั้ทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นอันดับสองรองจากข้าว ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ประเทศไทยส่งข้าวโพคณั้ออกไปขายต่างประเทศเป็นจำนวน ๒,๑๐๘,๗๓๓ ตัน มีมูลค่าถึง ๕,๗๐๕ ล้านบาท เป็นอันดับสองรองจากข้าว ซึ่งส่งออกในปีเดียวกันจำนวน ๕๕๑,๒๒๐ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๕,๘๕๒ ล้านบาท และในปี ๒๕๑๕ การส่งออกของข้าวโพคณั้เป็นอันดับสามรองจากข้าวและน้ำตาล อย่างไรก็ตาม ข้าวโพคณั้ยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่มาก ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกของข้าวโพคณั้กับผลผลิตอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ข้าวโพคณั้เป็นพืชทางการเกษตรที่เพิ่มปริมาณและมูลค่าการส่งออกอย่างรวดเร็ว

การจำหน่ายข้าวโพคณั้ของประเทศไทย ส่วนมากเป็นการจำหน่ายให้แก่กลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่นในปี ๒๕๑๕ ไทยส่งข้าวโพคณั้ไปขายประเทศญี่ปุ่นถึง ๕๘๕,๘๑๒ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๘ ของปริมาณการส่งออกทั้งสิ้นซึ่งมีจำนวน ๒,๕๘๗,๐๒๑.๕ ตัน ทำรายได้เข้าประเทศ ๒,๒๑๕ ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้าประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด ในปี ๒๕๑๕ ประเทศไทยเสียดุลการค้าประเทศญี่ปุ่นถึง ๗,๘๑๒.๑ ล้านบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ค่าของเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นสูงขึ้นมากในระยะ ๒-๓ ปีที่ผ่านมาโดยเพิ่มจากปริมาณ ๒๗๕ บาท

ตารางที่ ๑ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย

พ.ศ.	ข้าว		ยาง		ข้าวโพค		น้ำตาล	
	เมตริกตัน	ล้านบาท	เมตริกตัน	ล้านบาท	เมตริกตัน	ล้านบาท	เมตริกตัน	ล้านบาท
๒๕๑๐	๑,๔๘๒,๒๗๒	๔,๖๕๓	๒๑๑,๑๑๘	๑,๕๗๕	๑,๑๕๕,๘๘๑	๑,๔๓๑	๑๕,๐๑๒	๓๗
๒๕๑๑	๑,๐๖๘,๑๘๕	๓,๗๗๕	๒๕๒,๒๒๐	๑,๘๑๖	๑,๕๕๘,๑๘๘	๑,๖๔๗	๕๒	-
๒๕๑๒	๑,๐๒๓,๐๖๔	๒,๘๕๕	๒๗๖,๓๘๑	๒,๖๖๔	๑,๕๕๕,๘๑๕	๑,๗๖๗	๑๖,๑๐๒	๕๗
๒๕๑๓	๑,๐๐๓,๑๖๑	๒,๕๑๖	๒๗๕,๖๑๐	๒,๒๓๒	๑,๔๕๗,๘๕๕	๑,๘๖๘	๕๖,๒๕๘	๕๕
๒๕๑๔	๑,๕๗๖,๑๕๒	๒,๘๐๘	๓๐๗,๘๗๑	๑,๘๐๕	๑,๘๗๓,๕๖๑	๒,๒๘๖	๑๗๕,๕๗๑	๓๘๒
๒๕๑๕	๒,๑๑๒,๑๑๔	๔,๕๓๗	๓๑๗,๖๘๕	๑,๘๖๒	๑,๘๕๓,๖๑๘	๒,๐๘๕	๕๐๗,๕๐๑	๑,๒๖๔
๒๕๑๖	๘๘๘,๗๑๗	๓,๕๘๔	๓๘๐,๕๑๔	๔,๕๗๓	๑,๓๘๖,๓๗๕	๒,๘๖๘	๒๗๕,๕๐๕	๑,๑๖๑
๒๕๑๗	๑,๐๒๘,๒๗๓	๘,๗๗๘	๓๖๒,๕๖๓	๕,๐๓๕	๒,๓๐๑,๕๗๖	๖,๐๗๘	๕๕๓,๘๕๗	๓,๗๕๗
๒๕๑๘	๘๕๑,๒๖๐	๕,๘๕๒	๓๗๒,๘๘๘	๓,๕๗๕	๒,๑๐๔,๗๓๓	๕,๗๐๕	๕๕๕,๕๓๕	๕,๖๘๖
๒๕๑๙	๑,๘๓๘,๕๕๑	๘,๕๕๘	๓๗๓,๐๘๒	๕,๒๘๐	๒,๕๑๗,๘๖๐	๕,๖๗๕	๑,๐๘๑,๖๒๗	๖,๓๕๕

ที่มา : ๒๕๐๘ - ๒๕๑๘ รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มกราคม ๒๕๒๐ ธนาคารแห่งประเทศไทย
๒๕๑๙ ภาวะการค้าของประเทศไทย ปี ๒๕๑๙ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ต่อ ๑๐,๐๐๐ เยน ในปี ๒๕๑๕ เป็น ๓๘๐ บาทต่อหมื่นเยน ในปี ๒๕๒๐ และประมาณ ๕๓๐ บาทต่อหมื่นเยน ในปี ๒๕๒๑ จากกรณีที่ค่าเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นสูงขึ้นนี้ โอกาสที่ประเทศญี่ปุ่นจะเพิ่มการนำเข้าสินค้าต่าง ๆ ก็มีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้าวโพดซึ่งประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดใหญ่สำหรับประเทศไทยจึงเป็นการสมควรที่จะได้ทำการศึกษาถึง "ปัญหาการตลาดของข้าวโพดของประเทศไทยเพื่อการส่งออก" เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการค้าข้าวโพดกับต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในปี ๒๕๒๐ ข้าวโพดที่ผลิตได้ในประเทศประมาณร้อยละ ๕๐ ส่งไปขายต่างประเทศประมาณร้อยละ ๔๕ ไขว้บริโภคในประเทศซึ่งนำไปใช้ในการอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ร้อยละ ๕ เป็นสต็อกข้ามปี การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำการศึกษาการซื้อขายข้าวโพดระหว่างประเทศของตลาดประจำและตลาดจร โดยทำการศึกษาขั้นตอนการซื้อข้าวโพดของผู้ส่งออกภายในประเทศ กฎข้อบังคับและนโยบายการส่งเสริมของรัฐบาลเกี่ยวกับสินค้าข้าวโพดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ปัญหาการซื้อข้าวโพดภายในประเทศ ปัญหาการค้าข้าวโพดกับต่างประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ภายใต้สภาพการค้าข้าวโพดและปัญหาการค้าข้าวโพดในปัจจุบัน ผู้ทำการวิจัยจะได้สรุปหาสาเหตุของแต่ละปัญหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการค้าข้าวโพดกับต่างประเทศในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาโดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

สัมภาษณ์ วิเชียร โชนิธานันท์, ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายเจรจาและข้อตกลง, กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ, ๖ มีนาคม ๒๕๒๑.

๑. ในการศึกษาเรื่อง "ปัญหาการตลาดของข้าวโพคของประเทศไทยเพื่อการส่งออก" จะศึกษาเฉพาะการค้าข้าวโพคที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรมซึ่งส่งเป็นสินค้าขาออกเท่านั้น ไม่รวมถึงข้าวโพคพันธุ์อื่นซึ่งไม่ได้ใช้เพื่อการอุตสาหกรรม
๒. กระบวนการซื้อขายข้าวโพค ศึกษาทั้งในส่วนการซื้อขายภายในประเทศ และการซื้อขายข้าวโพคกับต่างประเทศ เนื่องจากการซื้อขายทั้ง ๒ ระดับมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยชาวไร่ข้าวโพค พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าชายส่ง พ่อค้าจร รวมตลอดถึงผู้ส่งออก และผู้ซื้อต่างประเทศ
๓. ในค่านโยบายทางการค้า จะทำการศึกษานโยบายการค้าข้าวโพคของทางราชการซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าข้าวโพคหลายครั้ง ประเด็นใหญ่ที่จะทำการศึกษา คือ
 - ๓.๑ ระบบการจัดสรรโควตา
 - ๓.๒ ระบบการค้าเสรี
๔. ปัญหาและข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะซึ่งจะได้สรุปเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาโดยนำเอาข้อมูลในคดีความวิเคราะห์เหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคต โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงที่ปรากฏจากการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

- การศึกษาได้ศึกษาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากหน่วยงานของราชการดังนี้
- กรมการค้าต่างประเทศ
 - กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
 - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - กรมเศรษฐกิจการเกษตร

- ข้อมูลสหกรณ์การซื้อการขายแห่งประเทศไทย
- หอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

นอกจากหน่วยงานของราชการดังกล่าวแล้ว ยังได้รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานเอกชน คือ สมาคมพ่อค้าชาวโศคและพืชมณฑลไทยและสหกรณ์การค้าแห่งประเทศไทย

จากหน่วยงานดังกล่าวได้ศึกษาข้อมูลจาก หนังสือ วารสาร ระเบียบบทความต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จัดอยู่ในประเภท ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลส่วนที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาและรวบรวมจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ของกรมการค้าต่างประเทศ สหกรณ์การค้าแห่งประเทศไทย และได้จากการสัมภาษณ์พ่อค้าที่ส่งข้าวโศคออกไปขายต่างประเทศ หรือที่เรียกว่าพ่อค้าส่งออก และผู้จัดการบริษัทซึ่งประกอบกิจการไซโล เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาจะทำให้ทราบถึงลักษณะการค้าข้าวโศคทั้งส่วนที่เป็นการค้าภายในประเทศและการค้ากับต่างประเทศ เท่าที่เขามาแก่การค้าข้าวโศคมีความเป็นมาอย่างไร มีปัญหาอย่างไร และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขอย่างไร นอกจากนั้นจากข้อมูลที่ปรากฏจะช่วยให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ในขณะที่เดียวกันจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการข้าวโศคได้มองเห็นสภาพการค้าที่แท้จริงและสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการค้าข้าวโศคของประเทศไทยเพื่อการส่งออกในอนาคต